Пише: Петар Искендеров
недеља, 15 новембар 2009 17:44

(Фонд стратешке културе, 12.11.2009)

Одгрмеле су јубиларне свечаности у Немачкој поводом 20-годишњице пада Берлинског зида. Десетине високих међународних гостију, од којих многи својевремено нису имали никакве везе са датим историјским догађајем, говорило је о „епохалном“ значају уједињења Немачке као симболу окончања „хладног рата“. Међутим, ни приближно се у свим деловима Европе пад Берлинског зида не доживљава са усхићењем. Јер, одмах по окончању тобожњег „хладног рата“ у Европи су се разбуктали жестоки, прави ратови.

Пријатно је мислити да је уједињење Немачке 1989. године означило и пад тоталитарних система у источноевропским земљама и отворило пут ка стварању „јединствене Европе“. Међутим, аутор овог текста се у току многобројних разговора са представницима најзначајнијег европског региона – балканског – уверио у супротно. Већ наредне године почео је крвави распад Југославије – а један од најактивнијих учесника тог крвавог распада била је управо уједињена и осиљена Немачка. Управо су немачке власти осигурале исхитрено проглашење и међународно признање независности Словеније и Хрватске, иако у овој последњој нису била регулисана питања коегзистенције Срба и Хрвата. А етно-грађански рат, који је у пролеће 1992. године букнуо у Босни и Херцеговини, и уопште не може бити схваћен без узимања у обзир активног мешања извана.

Поставља се питање: зашто се тек уједињена Немачка, која је на самој себи искусила све последице вештачких подела и спољних утицаја, активно латила прекрајања балканског простора? Наполеон Бонапарта је говорио, да „народ води своју политику полазећи од сопствене географије“; а те су речи сасвим примењиве на ситуацију у Европи и, поред осталог, на Балкан на размеђу 1980/1990-их година.

Истина се своди на то, да се Немачка, после урушавања Варшавског пакта и новог уједињења источног и западног дела своје територије, осетила као снажна држава у Европи, па је стога активно почела тежити ка позиционирању као лидирајућа држава у европским пословима, конкуришући у томе својој вишевековној супарници – Француској. А главна сметња њеном лидерству било је присуство на немачкој земљи многобројних америчких војних база, које су остале тамо на основу међународних споразума и након повлачења совјетске војске. Према расположивим подацима, немачко руководство тог

периода увидело је најповољније решење тог проблема у пребацивању војних објеката на Балкан, где би они функционисали већ не на основу међународних споразума, закључених још уз учешће СССР, већ по мандату НАТО, где је једна од водећих улога требало да припада опет самој Немачкој.

Остајало је само да се створи неопходни изговор за концентрисану експанзију на Балкан, зашта је управо и био погодан сценариј ликвидације Југославије са настајањем на њеној територији неколико жаришта дуготрајних међунационалних конфликата. Реализација тог сценарија почела је у Словенији и Хрватској, јер су Немци у тим југословенским републикама имали чврсте позиције. Немачка обавештајна служба се још 1980-их година сигурно осећала у Словенији, а нарочито у Хрватској, истовремено спонзоришући разноврсне националистичке и екстремистичке емигрантске организације, које су се постепено укључивале у структуре власти у Загребу. У периоду од 1989-1990. године у Хрватску је упућен огроман број немачких саветника, а такође емисара невладиних организација под контролом Немачке. И њихово деловање је довело до тога, да су управо у Хрватској букнули први оружани сукоби на територији бивше Југославије, које су сматрали превременим чак и амерички представници, који су такође активно деловали на Балкану.

У мају 1990. године први председник Хрватске Фрањо Туђман је у парламенту, у коме су већину чиниле присталице независности на челу са Хрватском демократском заједницом, прогласио манифест о увођењу новог устава, који је припремљен уз активно учешће немачких саветника. Новим уставом је Хрватска проглашена „националном државом хрватског народа и других народа који живе у њој“. Та правна суптилност аутоматски је претварала Србе од државотворног народа у етничку мањину. Узбуњени Срби су августа 1990. године спровели сопствени референдум на коме се, ипак, нису изјашњавали за иступање из састава Хрватске, већ су само потврдили своје право на „сувереност и аутономију“ у саставу хрватске републике. Дата околност нипошто није сметала хрватској влади да примени силу, како би спречила одржавање српског плебисцита – и од тог тренутка у земљи су почели оружани сукоби.

Хрватски Срби су и након тога предлагали политичко решење насталих проблема. 30. септембра 1990. године Српски национални савет је прогласио „аутономију српског народа на оним етничким и историјским територијама, на којима он живи и које се налазе у постојећим границама Републике Хрватске као федералне јединице Социјалистичке Федеративне Републике Југославије“. Међутим, Загреб је наставио свој курс, усаглашен са немачким саветницима. 22. децембра исте године Устав Хрватске је ступио на снагу и већ наредног дана у суседној Словенији је организован референдум о независности, на коме се 94 процената учесника изјаснило за отцепљење од Југославије. Што је карактеристично – током свих последњих недеља пред ступање на снагу Устава

Хрватске САД су упорно апеловале на Фрању Туђмана и руководство Хрватске демократске заједнице да „испоље стрпљење“ и уздрже се од исхитрених корака који могу изазвати крвопролиће. Међутим, преовладао је курс Берлина, и саветници – Немци су убедили своје хрватске поданике у неопходност да поспеше процес. 19. маја 1991. године власти Хрватске су спровеле свој референдум о независности, на коме се 94 процента учесника изјаснило за хитно иступање из састава Југославије. Хрватски Срби су игнорисали плебисцит, а Немачка је уз подршку Ватикана већ на општеевропском нивоу успешно окончала лобирање хитног признавања независности две „младе независне државе“. Пример Загреба и Љубљане следило је Сарајево и на Балкану су се разбуктале праве борбе. НАТО је тако добио дуго очекивани изговор за широко развијање својих снага на Балкану, а Немачка је почела играти кључну улогу у новој европској геополитичкој структури.

Према томе, радујући се уједињењу немачког народа нећемо заборавити на ону сенку коју је појачао пад Берлинског зида на друге земље и народе.

Петар Ахмедович Искендеров је старији научни сарадник Института славистике РАН, магистар историјских наука, међународни коментатор листа „Времја новостјеј“

http://rs.fondsk.ru/article.php?id=2584